

Bloeyendael bulletin

juli 2017

Kleuren die van doekjes spatten

Vrijwilligers in het zonnetje

“Ik moet geduld hebben, veel geduld”

Broedsucces

Hoop doet leven

Nieuwe themawandelgids

© Mercis bv

Van de Voorzitter

Door het bos de bomen zien

Onze ringslangen hebben Bloeyendael opnieuw verrast met een broedsel: maar liefst 53 eikapsels werden ontdekt tijdens het vernieuwen van de slangenbroedhoop op 1 april (geen grap). Minder goed nieuws betreft de vliegkunsten van een jonge slechtvalk die door zijn ouders vanaf het Provinciehuis vliegles kreeg. U leest er meer over. De voorjaarsreceptie werd zeer druk bezocht. Tijdens deze bijeenkomst opende Erik Verheul officieel de nieuwe vlonderbrug in de heemtuin. Omdat hij vertrekt als wijkopzichter, hebben we Erik bedankt voor zijn inzet en fijne samenwerking. Het bestuur heeft inmiddels met zijn opvolger, René van Heeren, kennis gemaakt. Wij kijken uit naar een evenzo prettige en vruchtbare samenwerking met René en zijn team. Tijdens de klusendag in het park zijn weer vele reuze-

berenklauwen uitgestoken en andere klussen verricht door de vrijwilligers.

De vrijwilligersdag die we nu jaarlijks organiseren is bedoeld om onze vrijwilligers in het zonnetje te zetten als dank voor hun inzet en ondersteuning. We waren daarom zeer verheugd over de grote opkomst op 17 juni. Na een excursie in het natuurgebied de Moerputten volgde een gezellig diner in het paviljoen. Lees en bekijk het artikel en de foto's. Die avond werd ook de gids *Bomen en Struiken in Park Bloeyendael* gepresenteerd, geschreven door Jaap Milius en Enrico van Barneveld van het IVN De Bilt, in coproductie met Bloeyendael uitgebracht. Ik ben daar persoonlijk heel erg blij mee, want met die gids ziet u tijdens uw wandeling door het park juist wel door het bos de bomen.

In dit bulletin maakt u ook kennis met een van onze trouwe vrijwilligers: Wil Jansen.

Het bestuur werkt aan een actief vrijwilligersbeleid. We willen onze ideeën graag toetsen. Daarom zullen we in het najaar een vragenlijst naar de vrijwilligers sturen op basis waarvan we het plan verder zullen inrichten. Komende maanden staan – zoals ieder jaar – in het teken van het hooien en wij hopen dat we weer op uw inzet mogen rekenen. Ik wens u alvast een fijne zomer en tot ziens in het park.

Mirjam Steinbuch

REDACTIE

Jan Heijmans, Paul Brassé

FOTOGRAFIE

Paul Brassé, Jan Heijmans, Annet van den Heuvel
en Eduard van Aerle

VORMGEVING

KM Grafisch Werk, Utrecht

DRUK

All Print Group, Zaltbommel

Kleuren die van doekjes spatten

28 mei is een stralende, warme en zonnige dag. De heemtuin gonst van de insecten, aangetrokken door de bloeiende bloemen: de grote ratelaar, koekoeksbloemen, rode klaver, orchissen, grassen, witte roosjes, lissen, zuuring en nog veel meer staan in volle glorie te bloeien. Bloeyendael is op zijn mooist. In het paviljoen is het een gaan en komen van mensen. Sommigen komen honing kopen, anderen zo maar een praatje maken. Het is een gezellige boel.

Te midden van al deze drukte zit een zestal kinderen stil en geconcentreerd te schilderen op doek onder leiding van beeldend kunstenaar Annet van den Heuvel. De kinderen hebben eerst samen door het park gewandeld en Annet heeft ze laten zien hoe de gele lis bloeit, en ze hebben heel veel boterbloemen gezien.

Ze hebben vervolgens over de smalle paadjes van de heemtuin gelopen, in ganzenpas achter Annet aan. Vanaf de nieuwe vlonderbrug hebben ze schetsen gemaakt op papier. Annet helpt ze

bij het uitwerken van de schetsen naar schilderijtjes en leert de kinderen om te schilderen naar de natuur.

De steeltjes van de boterbloem zijn niet recht, alleen dingen die mensen maken zijn recht, vertelt Annet. Dan laat zij zien hoe je een mooie achtergrond voor je schilderijtje kunt maken met een laagje verdunde verf op een stukje keukenpapier in een soort tamponneertechniek. Zo wordt de achtergrond afwisselend en levendig.

De resultaten zijn weer overdonderend. De overdaad aan kleur van deze mei-maand spat van de doekjes af. Het is deze keer te moeilijk voor de kinderen om de schilderijtjes in bruikleen te geven voor de vitrines. Theo zegt troostend dat hij zich dat heel goed kan voorstellen! In plaats daarvan maakt Annet een foto van elk kind met zijn of haar schilderijtje voor het informatiebord bij de ingang van de heemtuin. En wie weet, krijgen we in de zomervakantie nog wel een paar werkjes in bruikleen.

Evelien Luursema

Vrijwilligers in het zonnetje

De eerste vrijwilligersdag is een doorslaand succes geworden. Het uitje naar de Moerputten en het gezamenlijk eten in het paviljoen vonden plaats onder een stralende zon. De vele complimenten aan het einde van de dag gericht aan het bestuur betekenen steun voor deze vernieuwing.

Bijna 30 vrijwilligers melden zich op zaterdag 17 juni na het middaguur. Verdeeld over 6 auto's zetten we met hulp van Tomtom koers naar Cromvoirt, een dorp onder de rook van Den Bosch. Gezeten op het terras van een plaatselijke uitspanning en genietend van een consumptie, vertelt onze gids van vandaag Fons Mandigers (Natuurmonumenten) over de achtergronden van het natuurgebied de Moerput-

ten. Dit gebied van 118 ha. omvat meerdere terreintypen, zoals rietvelden, moerassen, open wateren en hooilanden. Die laatste gaan we vandaag verkennen.

We starten de wandeling bij het toegangshek naar een uitgestrekt hooiland. Er bloeien volop riet- en andere orchissen en grote ratelaars. Het lijkt wel Bloeyendael. Maar met dit verschil dat hier 5 jaar geleden nog volop mais werd verbouwd. Om dit voor elkaar te krijgen heeft men 40-50 cm van de rijke bovenlaag verwijderd, grote hoeveelheden kalk en maaisel van blauwgraslanden in de buurt over het terrein verspreid. Het resultaat is spectaculair. Tijdens de wandeling langs de hooivelden zingen leeuweriken, zien we ooievaars picknicken in het naastgelegen weiland en vliegt een graspieper op.

Halverwege komen we bij een ruig terrein. Het blijkt de enige plek in Nederland waar het pimpernelblauwtje voorkomt. Nadat deze vlinder rond 1970 was uitgestorven in Nederland, heeft men 25 jaar geleden een succesvolle poging gedaan om deze vlinder weer uit te zetten, met exemplaren uit Polen. Het blauwtje laat zich nu nog niet zien, want de grote pimpernel, op de bloemen waarvan de eitjes worden afgezet, bloeit pas over enkele weken. Het bijzondere aan deze vlinder is dat hij parasiteert op mieren. Het jonge rupsje laat zich van de plant vallen en hoopt dan door mieren te worden meegenomen naar hun nest. Mede dankzij een speciale honingkliek voorkomt hij dat hij wordt opgegeten, maar intussen doet hij zich de hele winter en voorjaar te

goed aan mierenlarven. In juni verpoppen de rupsen en in juli verlaten ze als vlinder het mierennest.

Rond vijven, na 2,5 uur wandeling, keren we terug naar het paviljoen. Theo en Anton hebben de reis heen en terug per trein en fiets gemaakt, en sluiten later aan. Koele drankjes wachten op ons onder de partytent vóór het paviljoen. Voorzitter Mirjam Steinbuch bedankt in een toespraakje alle vrijwilligers voor hun inzet. Inmiddels heeft Rijna (Rijna Kookt) een heerlijk warm buffet uitgesteld en gaan we 'aan tafel'.

Wordt herhaald. Suggesties voor uitstapjes in de komende jaren zijn welkom.

Paul Brassé

“Ik moet geduld hebben, veel ge

Wie Wilhelmus, Johannes, Josephus heet, heeft vermoedelijk wortels in het ‘rijke roomsche leven’. En als je dan ook nog in 1937 geboren bent, is het niet denkbeeldig dat je voor priester in de wieg gelegd was. Bij Wil Jansen, vrijwilliger van Bloeyendael, klopt dit helemaal.

Op 12-jarige leeftijd vertrok hij van Den Bosch naar het klein seminarie in Sint Oedenrode. Daarna volgde het klooster van de Orde van de Heilige Harten in Valkenburg. Een groot seminarie, waar hij tot priester werd gevormd. Het klooster beschikte over een grote bijenstal en Wil leerde er en passant het vak van imker.

Graag was de jonge priester missionaris geworden. Maar zijn superieuren beslisten anders. Hij ging in Utrecht Nederlands studeren om daarmee het onderwijs in te gaan. En hij werd studenten-pastor in de Domstad. Hij ontmoette zijn echtgenote Willemien (van protestantse huize) in het bestuur van de Nederlands Christen Studenten Vereniging. Ze kregen ‘een beetje een relatie’.

In de roerige zestiger jaren ontwikkelde pastor Jansen zich tot een felle activist, die als protest tegen de Vietnamoorlog zelfs in hongerstaking ging op het Vredenburg. Opzien baarde hij toen hij met

enkele medestanders naar Rome toog om daar te protesteren tegen de gevestigde RK-orde. Hij werd er gearresteerd door de Zwitserse Garde. Wil haalde er het Nederlandse Journaal mee. Het liep met een sisser af. De jonge priester trad in 1969 uit en toe tot de KEN-ml, de voorloper van de huidige SP. Hij betrok een onbewoonbaar verklaarde woning in de Wolfstraat, die zich al spoedig tot een actiecentrum ontwikkelde. Willemien voegde zich daar bij hem. Ze herinneren zich het totale gebrek aan privacy in hun woning met voortdurend in- en uitlopende mensen.

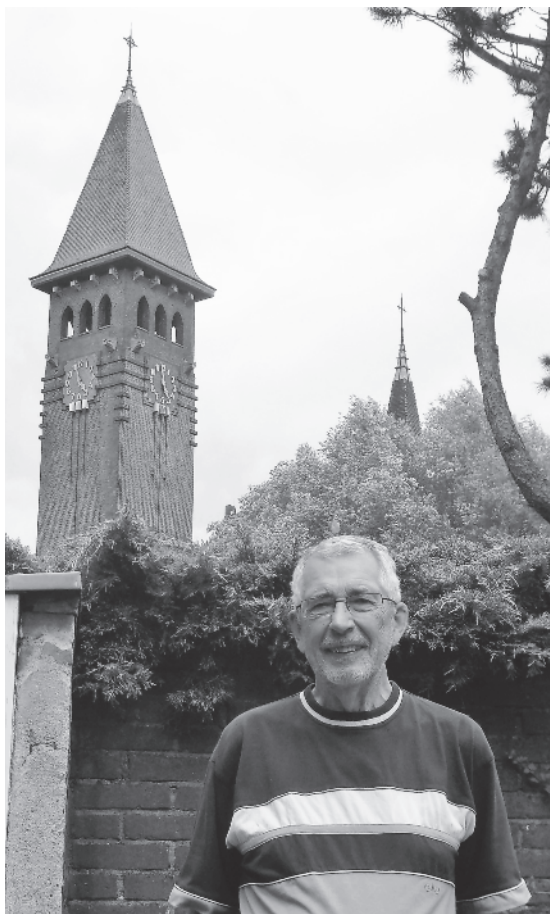
In 1973 trouwden ze en konden ze verkassen naar een wat rustiger oord. Omdat Wil intussen kaderlid was geworden bij de SP werd van hem verwacht dat hij ervaring op zou doen als fabrieksarbeider. Zover is het niet gekomen, maar hij volgde wel een opleiding tot machinebankwerker. En hij werd lijsttrekker bij de gemeenteraadsverkiezingen. Zijn gezicht sierde vele lantaarnpalen in de stad. Hij haalde het echter net niet en ging werken in het onderwijs. Eerst bij Onze Lieve Vrouw ter Eem in Amersfoort, daarna volgde de Academie Diedenoort, Hogeschool voor Facilitair Management, in Wageningen. Toen hij 53 werd kon hij met een mooie regeling – de jongeren moesten aan het werk – het onderwijs verlaten. Hij ging zich in de nieuwe we-

geduld"

reld van de computer verdiepen, en begon daarnaast als neerlandicus een studie algemene taalwetenschap. Bij de colleges was hij een bezienswaardigheid voor zijn medestudenten, die zijn kleinkinderen konden zijn.

De kennis die hij met zijn studie opdeed had hij nodig om een project waar aanvankelijk niemand in geloofde, gestalte te geven. Hij ontwikkelde namelijk een programma bedoeld om een computer een 'taalgevoel' te geven, zodat teksten op hun taalkundige zuiverheid beoordeeld zouden kunnen worden zonder menselijke tussenkomst. Hij werkte er met twee anderen aan en verwierf er een Amerikaans patent mee.

En toen... stond het leven stil. Wil Jansen werd drie en half jaar geleden door een ernstige hersenbloeding getroffen. Hij merkte bij het musiceren – hij was een gepassioneerd blokfluitspeler – dat zijn gezichtsvermogen niet goed meer functioneerde. Hij raakte halfzijdig verlamd en kon nauwelijks meer praten. Een langdurige revalidatie volgde. Het gaat nu in fysiek opzicht beter met hem, maar hij heeft veel moeten inleveren. Wil kan niet meer lezen, iets ergers is voor een taalwetenschapper nauwelijks denkbaar. Hij bezoekt nog steeds tweemaal per week het afasiecentrum.

Om zijn verliezen wat te compenseren is hij gaan wandelen. Zo is hij regelmatig te vinden in Park Bloeyendael, vlakbij zijn huis. Hij is er vrijwilliger geworden, op de werkdagen is hij inmiddels een vertrouwd gezicht geworden. Ondanks alles is de oud-priester geen somber mens. Hij heeft nog altijd hoop op enige verbetering. "Ik moet geduld hebben, veel geduld".

Jan Heijmans

Broedsucces

Park Bloeyendael telt twee soorten roofvogels die op dit moment hun jongen grootbrengen. De slechtvalken hebben dit voorjaar drie eitjes gelegd waarvan er twee uit zijn gekomen, een mannetje en een vrouwtje. Begin mei zijn ze gewogen, opgemeten en voorzien van een chipje. Ook is er DNA-materiaal verzameld voor verder onderzoek.

Wanneer de jongen proberen uit te vliegen, beginnen ze aan hun grote avontuur. Het jonge vrouwtje was overmoedig bij haar eerste vlieg poging en landde in de tuin van een bewoner aan de Oostbroekselaan. Met hulp van een medewerker van de dierenambulance werd de vogel gevangen en overgebracht naar de vogelopvang Utrecht. Eenmaal in het nieuws moesten de vogels een naam hebben: het vrouwtje werd Dik gedoopt en het mannetje Gerard. Inmiddels is Dik weer teruggeplaatst en wordt nog even door de ouders onderhouden, voordat beide jongen gaan zwerven en elders hun heil zoeken.

Volgens de procedure mogen roofvogels niet zomaar naar een vogelopvang gebracht worden. Jonge of gewonde roofvogels moeten naar een gespecialiseerde roofvogelopvang, waar ze worden onderzocht en gevoerd om op gewicht te komen. Deze opvang heeft grote

vliegkooien van verschillend niveau om de vogels vliegmogelijkheden te bieden.

Het tweede broedsucces van roofvogels in Park Bloeyendael betreft de sperwers. Ze hebben een nieuw nest gebouwd in de buurt van het oude, wat verscholen achter dikke bladeren. Waarschijnlijk heeft het paar drie jongen. Eind juni kun je hun geroep horen tijdens een wandeling in het oostelijk deel van het park. Zij laten zien dat het in zijn algemeenheid goed gaat met de sperwer in Nederland.

Anton Hausen

Hoop doet leven

Begin april werd de slangenbroedhoop in Bloeyendael weer afgebroken en opnieuw opgebouwd. Omdat er vorig jaar 17 eierschalen werden gevonden, waren onze verwachtingen hoog gespannen. Zouden er weer eikapsels gevonden worden? Zou de nieuwe aanpak van Theo qua opbouw van de broedhoop resultaten geven? Gelukkig! Er werden maar liefst 53 schalen gevonden.

De eierschalen werden in twee clusters gevonden, wat duidt op de aanwezigheid van tenminste

twee vrouwtjes (een vrouwtje legt gemiddeld 30 eieren).

Ik las op Wikipedia dat de legsels vaak vlak in elkaars buurt gelegd worden, wat in ons geval ook helemaal klopte: de clusters lagen als het ware 'tegen elkaar aan'.

Wij zijn erg benieuwd wat de nieuwe, zorgvuldig door ons opgebouwde hoop, volgend jaar gaat opleveren! De eieren worden in juli en augustus gelegd, en de jonge slangen komen na vijf tot tien weken (afhankelijk van de temperatuur) uit het ei.

Ineke Blijleven

Wordt donateur van Bloeyendael voor (minimaal) 12 euro per jaar.

Stuur een mail naar

info@bloeyendael.nl of geef je op via www.bloeyendael.nl/donateurs.

Als donateur ontvang je een informatiepakket en krijg je periodiek het bulletin thuisbezorgd met informatie over het park en de omgeving. Ook ontvang je uitnodigingen voor lezingen en excursies in het park. Donaties aan de stichting zijn aftrekbaar van de belastingen.

Nieuwe themawandelgids Bomen en struiken

Op de vrijwilligersdag werd een nieuwe gids ten doop gehouden: Bomen en struiken in Park Bloeyendael. Een van de samenstellers, Jaap Milius, ontving het eerste exemplaar uit handen van onze voorzitter.

Weet u dat de Spaanse aak, amandelwilg en vuilboom in het park voorkomen? En heeft u geen idee hoe u die moet herkennen? Met deze gids wordt dat een fluitje van een cent. De handzame gids van 12 pagina's bestaat uit 3 delen: van elk van de 33 soorten struiken of bomen op de wandelroute is een detailfoto opgenomen van tak en blad, en worden de belangrijkste kenmerken opgesomd. De plattegrond midden in de gids vermeldt met een nummer waar de soorten staan langs de wandelroute. Tot slot zijn er op deze route een aantal foto's geno-

men. Op elke foto zijn de bomen en struiken met een nummer aangegeven.

De gids is samengesteld door Jaap Milius en Enrico van Barneveld, van het IVN afdeling de Bilt, en wordt samen uitgegeven met de stichting Bloeyendael. Karel Meijer tekent voor de inventieve opmaak.

Wat begon als een setje gekopieerde blaadjes ten behoeve van een bomen-excursie, groeide uit tot een handzame gids. Maar de weg erheen ging niet over rozen (egelantier, hondsroos, veelbloemige en Gelderse roos). Zo werden - met de drukproeven al in zicht - afgelopen winter verschillende bomen op de route gekapt, waardoor er weer nieuwe foto's moesten worden genomen. Maar daarvoor moesten de bomen vol in blad zitten. Deze gids is nu up to date, maar omdat de natuur voortdurend verandert, mede door de mens, zal dat niet jaren duren. De gids is te koop voor € 1,- tijdens open dagen.

Paul Brassé

18. Gelderse roos

Viburnum opulus

- Schijnbloemen (schermen)
- Vruchten glanzend rood
- Bladeren 3-5 lobbig t.o.-elkaar staand

Excursies

Dit jaar worden nog 2 excursies georganiseerd voor vrijwilligers en donateurs:

Excursie waterfauna zaterdag 26 augustus om 13.00 uur

Excursie mossen zondag 15 oktober om 13.00 uur

Let op de soms afwijkende dagen en tijden.

De excursies zijn kostenloos. De uitnodiging voor de excursies ontvang je standaard 10 dagen voor de betreffende datum.

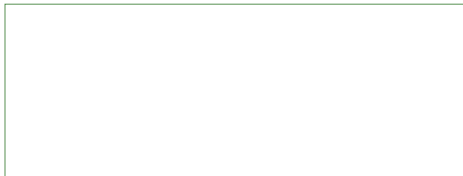
Donateurs die hun e-mailadres nog niet hebben doorgegeven, kunnen dat doen via info@bloeyendael.nl.

Zij ontvangen dan t.z.t. een uitnodiging.

OPROEP Het bestuur vraagt eenieder om suggesties voor lezingen en excursies door te geven.

ACTIVITEITEN ZOMER 2017

ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Open huis en heemtuin	Dinsdag 4 juli	12.00 – 14.00
Zomerhooien	Zaterdag 8 juli	10.00 – 16.00
Zomeravond hooien	Dinsdag 11 juli	19.00 – 21.00
Zomeravond hooien	Woensdag 12 juli	19.00 – 21.00
Zomeravond hooien	Donderdag 13 juli	19.00 – 21.00
Zomerhooien	Zaterdag 15 juli	10.00 – 16.00
Open zondag	Zondag 13 augustus	13.00 – 17.00
Afhalen graanakker	Zaterdag 19 augustus	10.00 – 16.00
Open huis en heemtuin	Dinsdag 5 september	12.00 – 14.00
Open zondag	Zondag 10 september	13.00 – 17.00

Stichting Bloeyendael
Postbus 85017
3508 AA Utrecht
www.bloeyendael.nl
NL74 INGB 0003 4466 50
Tel. 06 4500 5700